

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Δ.Π.Μ.Σ.)
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Ο Θεσμός των Προστίμων στην Προστασία του Περιβάλλοντος:
Θεωρία και Πράξη

Δέσποινα Κολίτσα, Μηχανικός Μεταλλείων - Μεταλλουργός

Επιτροπή Παρακολούθησης:

**Αν. Καθηγητής Δ. Καλιαμπάκος (επιβλέπων), Σχολή Μηχανικών Μεταλλείων -
Μεταλλουργών Ε.Μ.Π.**

Αν. Καθηγήτρια Δ. Διακουλάκη, Σχολή Χημικών Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Επ. Καθηγητής Κ. Χατζημπίρος, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Περίληψη

Παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει στον τομέα της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, κυρίαρχο παραμένει το ζήτημα της εφαρμογής της, όπου εξακολουθεί να υπάρχει έλλειμμα, όπως αποδεικνύεται από την τρέχουσα πρακτική, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται ξεκάθαρα ο σημαντικός ρόλος αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου για την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων, με σκοπό τον περιορισμό των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από έργα και δραστηριότητες.

Στην Ελλάδα, ιδρύθηκε πρόσφατα και ξεκίνησε τη λειτουργία της η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (Ε.Υ.Ε.Π.), σε ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου που λειτουργούν, σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, σε κεντρικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο. Η Ε.Υ.Ε.Π. ιδρύθηκε με το Ν. 2947/2001 και στελεχώθηκε το 2004. Η δημιουργία της αποτέλεσε εργαλείο εφαρμογής στη χώρα μας των προβλεπομένων στην Κοινοτική Σύσταση 2001/331 «Ελάχιστες απαιτήσεις για περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις».

Η λειτουργία της Ε.Υ.Ε.Π. βασίζεται σε επιτόπιο έλεγχο της τήρησης των επιβεβλημένων περιβαλλοντικών όρων και της κείμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας και στην εισήγηση επιβολής διοικητικών κυρώσεων – με τη μορφή προστίμου – σε περίπτωση παραβίασης των.

Το πρόστιμο αποτελεί ένα σημαντικό μέσο/εργαλείο επιβολής και εφαρμογής περιβαλλοντικής πολιτικής. Η εφαρμογή του σε παραβάτες της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στοχεύει τόσο στην πρόληψη, εφόσον το ύψος του εισηγούμενου

προστίμου είναι τέτοιο ώστε να λειτουργεί, μέσω του αποτρεπτικού του χαρακτήρα, προληπτικά στην προστασία του περιβάλλοντος, όσο και στην ικανοποίηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», εφόσον το ύψος του εισηγούμενου προστίμου είναι τέτοιο ώστε να καλύπτει τα απαιτούμενα έξοδα αποκατάστασης.

Ο καθορισμός του ύψους του προστίμου που εισηγείται η Ε.Υ.Ε.Π. για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις γίνεται με τη χρήση ενός εσωτερικού αλγορίθμου, όπου το πρόστιμο υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη, κατά κύριο λόγο, τους ακόλουθους παράγοντες/κριτήρια:

- Είδος παράβασης
- Φύση των αποβλήτων
- Είδος των αποβλήτων όσον αφορά την επικινδυνότητά τους
- Ποσότητες των παραγομένων αποβλήτων
- Ένταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής
- Μέγεθος της δραστηριότητας
- Βαθμός συνεργασίας κατά τον έλεγχο.

Για το χρονικό διάστημα λειτουργίας της από 1/1/2004 – 30/6/2006, η Ε.Υ.Ε.Π. έχει εισηγηθεί προς τις κατά περίπτωση αρμόδιες αρχές, συνολικά πρόστιμα ύψους:

- 1.501.020 Ευρώ προς τον Υπουργό Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.,
- 836.900 Ευρώ προς τους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών και
- 2.291.623 Ευρώ προς τους Νομάρχες.

Το μέσο ύψος του προστίμου (σε επίπεδο χώρας) ανά επιθεώρηση που εισηγήθηκε η Ε.Υ.Ε.Π. για το ίδιο διάστημα, ανέρχεται σε 16.395 Ευρώ. Για έναν αριθμό 150 περίπου επιθεωρήσεων ανά έτος, τα αντίστοιχα έσοδα από τα επιβαλλόμενα πρόστιμα ανέρχονται σε 2.459.250 Ευρώ. Το κόστος λειτουργίας της Ε.Υ.Ε.Π. ανά έτος είναι 1.173.490 Ευρώ. Για έναν αριθμό 150 περίπου επιθεωρήσεων ανά έτος, το μέσο κόστος ανά επιθεώρηση, ανέρχεται σε 7.823 Ευρώ.

Τα έσοδα που προκύπτουν από τα επιβαλλόμενα πρόστιμα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την αυτοχρηματοδότηση της Ε.Υ.Ε.Π. και την ενίσχυση των λοιπών υπηρεσιών περιβαλλοντικού ελέγχου και για τη δημιουργία ενός αποθεματικού ταμείου, το οποίο θα μπορούσε να καλύψει το κόστος αποκατάστασης περιβαλλοντικών ζημιών, στις περιπτώσεις εκείνες, που είτε δεν εντοπίζεται ο υπαίτιος για την περιβαλλοντική ζημιά, είτε αυτός που υπέχει ευθύνη δικαιολογείται από το νόμο να μην πληρώσει τα απαραίτητα μέτρα αποκατάστασης.

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων που πραγματοποίησε η Ε.Υ.Ε.Π. στο προαναφερόμενο χρονικό διάστημα σε έργα και δραστηριότητες οδήγησε σε σημαντικές διαπιστώσεις – συμπεράσματα, αναφορικά με την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων και της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στη χώρα μας:

- μεγάλο ποσοστό (42%) από τα έργα και τις δραστηριότητες που ελέγχθηκαν, λειτουργούσαν χωρίς τους απαιτούμενους από την ισχύουσα νομοθεσία, εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους

- παρουσιάζεται μεγάλη χωρική διακύμανση ως προς τον αριθμό και την βαρύτητα των παραβάσεων, ανά διοικητική περιφέρεια της χώρας
- παρατηρείται μία διαφοροποίηση στο είδος και τη βαρύτητα των παραβάσεων, ανάλογα με το μέγεθος των ελεγχόμενων μονάδων. Οι μεγάλες μονάδες παρουσιάζουν μικρό αριθμό παραβάσεων, σε αντίθεση με τις μικρές ή μεσαίες μονάδες.

Επίσης, η αξιολόγηση στοιχείων της Ε.Υ.Ε.Π., αναφορικά με τους ελέγχους που πραγματοποιούν οι αρμόδιες κεντρικές, περιφερειακές και νομαρχιακές υπηρεσίες, ανέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης του υφιστάμενου ελεγκτικού μηχανισμού (κυρίως στις αρμόδιες υπηρεσίες Περιφερειών και Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων), λόγω μη επαρκούς στελέχωσης, έλλειψης μέσων, πόρων κλπ., για την διασφάλιση της τήρησης της ισχύουσας περιβαλλοντικής νομοθεσίας.